

Jerzy Duma

Zagadkowa nazwa rzeki "Powa" dawniej "Pokrzywnica"

Prace Językoznawcze 18/2, 45-52

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Duma

Warszawa

e-mail: jerzy.duma@wp.pl

Zagadkowa nazwa rzeki *Powa* dawniej *Pokrzywnica*

The mysterious name of the river *Powa* formerly *Pokrzywnica*

The name of the river *Powa* was first recorded in 1887. Previously the river was called *Pokrzywnica* (1294 *Koprziwniczam*): *pokrzywa/koprzywa* ‘nettle’. The newer name *Powa* is puzzling when it comes to its structural and semantic interpretation.

Słowa kluczowe: onomastyka, nazwy rzek, nazwa rzeki *Powa*

Key words: onomastics, hydronyms, the name of the river *Powa*

Opisywana w monografiach hydronimicznych nazwa rzeki *Powa* (Warta 121; Wolnicz-Pawłowska 148) ma późną, bo XIX-wieczną dokumentację. Rozpoczyna ją zapis w *Słowniku geograficznym* z 1887 r. (SG) t. VIII, s. 884, a kończą zapisy w *Urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych* (UN) 1971 r. oraz przekazy zarejestrowane w wykazach hydronimów standaryzowanych z 2004 r. Podają one też końcówkę G. sg. -y (czyli *Powy*¹). Nazwa ma zatem odmianę rzeczownikową femininum.

Zapisy *Powa* powielają także przedwojenne przekazy Stanisława Kozierowskiego datowane na rok 1922, mapy z lat 1924–1938 oraz źródła powojenne: mapy, jak też wyżej wskazane wykazy nazw urzędowych i standaryzowanych (Wolnicz-Pawłowska 148). Nazwa *Powa* wypiera wcześniej używaną dla tego obiektu nazwę **Pokrzywnica* (*Koprziwniczam* 1294 Warta 119, *Poczrzywnicza* 1450, *Koprzywnica* VIII w. i in. też Wolnicz-Pawłowska 148).

Starszy zapis **Pokrzywnica/Koprzywnica* jest łatwy do objaśnienia – nazwa została derywowana od apelatywu *pokrzywa/koprzywa* ‘pokrzywa’ sufiksem *-nica* i nawiązuje do roślinności porastającej brzegi lub okolicy rzeki². Nazwa ta mogła odnosić się również do dopływów rzeki *Powy*.

¹ Podobnie jak *bron-a, bron-y, kobiet-a, -y* itp.

² Formacja z suf. **-nica < *-bn-ica* jest zapewne uniwerbizacją wcześniejszej formy dwuczłonowej **Koprzywna Struga*, która jednak nie jest poświadczona w źródłach. Wskazują na nią pośrednio formy oboczne: *Struga* i *Poprzywka*. Ta druga pochodzi od *pokrzywa* z suf. *-ka*.

Wikipedia daje opis rzeczki: „**Powa** – lewobrzeżny dopływ Warty, rzeka mająca swoje źródło na Wysoczyźnie Kaliskiej, w okolicach wsi Smaszew, płynąca prawie południkowo w kierunku północnym przez powiat turecki i koniński. Długość rzeki wynosi 44,2 km, a powierzchnia zlewni 369,5 km². W języku mieszkańców funkcjonują także inne określenia cieku: Struga, Pokrzywka.

Dolina Powy posiada dno o szerokości 200–600 m; jej zbocza są asymetryczne. Jest to rzeka meandrująca z licznymi zakolami i starorzeczami. Cechą charakterystyczną tarasu zalewowego rzeki są płaskie, dość rozległe powierzchnie dna doliny, określone jako równiny torfowe”³.

Inne określenia charakterystyki rzeki znajdujemy pod internetowym adresem: www.powa.pl/rzeka/. Z opisu wynika, że płynie ona przez tereny bagienne meandrując, a w okresie wiosennym wykazując znaczne przybory wody.

Wariant *Powa* nie został objaśniony w cytowanych monografiach – nazwę tę określa się w nich jako niejasną. Nie znajduje ona analogii w hydronimii polskiej, niemieckiej⁴ i litewskiej⁵, co pomogłoby w jakiś sposób skojarzyć inne nazwy rzek podobnych do n. rz. *Powa* z jakimiś wyrazami polskimi, niemieckimi i litewskimi. Z tego względu poniższe dociekania są również zawieszane w mało prawdopodobnych kombinacjach interpretacyjnych. Co gorsza, brak analogii w znanych opracowaniach hydronimów z terenów słowiańskich⁶ czyni poniższe, przedstawione przeze mnie interpretacje bardzo wątpliwymi.

Nasuują się zatem następujące możliwości objaśnienia nazwy:

1. Nazwa rzeki *Powa* może być sztucznie utworzona przez autora/auto-rów haseł do *Słownika geograficznego* (SG), a powtórzona następnie przez

³ Wikipedia.pl pod hasłem Powa, dostęp: sierpień 2015.

⁴ W. Szulowska, E. Wolnicz-Pawłowska (2001): *Nazwy wód w Polsce*. Cz. I: *Układ alfabetyczny*. Warszawa; tychże (2002): *Nazwy wód w Polsce*. Cz. II: *Układ a tergo*. Warszawa; A. Greule (2014): *Deutsches Gewässernamenbuch*. Walter de Gruyter GmbH. Berlin/Boston; *Index zur Reihe Hydronymia Germaniae* (2005). Teil 1: *Alphabetischer Index*. Stuttgart.

⁵ Por. A. Vanagas (1981): *Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas*. Vilnius; tenże (1970): *Lietuvos TSR hidronimų daryba*. Vilnius.

⁶ Нр. В.Н. Топоров и О.Н. Трубачев (1962): *Лингвистический анализ гидронимов верхнего поднепровья*. Москва; *Словник гідронімів України* (1979). Red. А.П. Непокунний, О.С. Стрижак, К.К. Цілуйко. Київ; В.В. Лучик (1996): *Автохтонні гідроніми середнього дніпро-бузького межиріччя*. Кіровоград; J. Krško (2008): *Hydronymia povodia Hrona*. Banská Bystrica; tegoż (2003): *Hydronymia povodia Turca*. Banská Bystrica; I. Duridanov (1975): *Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle*. Köln–Wien; E. Dickemann (1939): *Studien zur Hydronymie des Savesystems*. Budapest; F. Bezljaj (1956–1961): *Slovenska vodna imena*. T. I–II. Laibach i in.

Stanisława Kozierowskiego i wykazy nazw urzędowych weszła do użytku w jakiejś wspólnocie komunikatywnej. Inne przykłady „archaizacji” hydronimii w centralnej Polsce można zaobserwować w SG na przykładzie szerzenia się poświadczeń n. rz. *Pisia/ Pisma/ Pissa/ Pina/ Pichra* itp.⁷ w centralnej Polsce (nazw rzek o dziwnej, archaizującej budowie słowotwórczej, które często wypierają starsze, słowiańskie warianty tych hydronimów). Podstawą n. rz. *Powa* mógł być też jakiś gwarowy niemiecki wyraz, jak to ma miejsce w n. rzek *Flinta, Bacha* (zob. przyp. 7), ale w tym wypadku – wobec braku podobnych hydronimów z terenu Niemiec i zachodniej Polski – jest to mało prawdopodobne.

2.1. Najprostszym założeniem etymologicznym przy tłumaczeniu interesującej nas tu n. rz. *Powa* byłoby uznanie jej za niedokładne przeniesienie z jakiejś nazwy terenowej typu **Powa(t)*, por. kasz. ap. *pováł* ‘warstwa zboża rozłożona na klepisku, przeznaczona do młócenia cepami’; ‘naręcze siana zatknięte na widły’ Sychta IV 151. Por. nazwę terenową występującą na Pomorzu Zachodnim *Powallen Riege* 1780, gdzie I część może powstała od n. os. *Powała* SSNO (: *powalić* ‘przewrócić na ziemię, zabić’, suf. *-ala*); w II cz. niem. gw. *riege* ‘ciek wodny, strumień’ NTPZ II 40. Zanik wygłosowego **-t > -u* byłby w nazwie rzeki *Powa* niesystemowy, co jednak zdarza się w nazewnictwie, które zatracza więź semantyczną z warstwą apelatywną i z otaczającym taki hydronim pokrewnym nazewnictwem terenowym⁸.

⁷ Por. J. Duma (1999): *Nazwy rzek Pissa, Pichna, Pichra itp. w centralnej Polsce. Festschrift für Wolfgang P. Schmid*. Florilegium Linguisticum. Frankfurt/M., s. 87–94. Mniej pewne łączenie n. rz. *Pisa* z pożyczką **flisa, *flisia* z niem. *Fluss/fließen* ‘rzeka, płynąć’, za Z. Babik (2001): *Najstarsza warstwa nazewnicza na ziemiach polskich*. Kraków, s. 506, też E. Wolnicz-Pawłowska (2013): *O nazwach wodnych w Polsce*. Warszawa, s. 41–42 – a to ze względu na brak niem. zmiany gwarowej ***Fl- > **Pl-*. Tylko odosobniony polski wariant *Fisia/Pisia* mógłby ewentualnie wskazywać na związek z niemieckim *fließen* z uproszczeniem *fl- > f-*. W przeszłości na gruncie niemieckim nastąpiła bowiem zmiana odwrotna: pie. rdzeń na stopniu zanikowym **plH- (/ *pelH-)* ‘płynąć, moczyć’, który został rozszerzony w niem. na **pl-ey-d-* dał niem. *fl-* we *fließen* ‘płynąć’, por. EWD I 449. Nazwy z nagłosowym *p-* typu *Powe* z terenu północno-zachodniemieckiego (razem z takimi jak *Polder, Plore, Ploen, Pesel, Pader, Peine*) uznane zostały jako niegermańskie lub przedgermańskie, zob. J. Udolph (1994): *Namenkundliche Studien zum Germanenproblem*. Berlin–New York, s. 101.

Od niem. apelatywu pochodzi natomiast n.rz. *Flinta* (dopływ Welny) z gw. niem. *vlêt, vlête* ‘fliessende Gewässer’ Lübben 484 z wtórną polską gwarową (wielkopolską) nazalizacją **i > in*, jak w pol. gw. *jęzioro < jezioro* oraz z dodaniem pol. końcówką *-a*. W opracowaniu Warta 43 uznaje się tę nazwę za niejasną.

⁸ O przykładach nieregularnego rozwoju fonetycznego w niektórych hydronimach zob. J. Duma (2003): *Диалектное развитие польского языка, отраженное в эволюции гидронимов центральной Польши*. [W:] *Third International Congress of Dialectologists and Geolinguists*. Ed. by S. Warchol. T. I. Lublin, s. 169–173.

2.2. Nazwa może pochodzić od skróconego o środkową sylabę ap. *po-krzywa* > *powa, co byłoby zjawiskiem wyjątkowym w hydronimii. Ta sama apelatywna podstawa (*po-krzywa*) występuje w starszym wariantcie nazwy tej rzeki: *Pokrzywnica* (suf. *-nica*).

2.3. Innym zabiegiem byłoby dodanie do rdzennego *Po-* (wyabstrahowanego ze starszego wariantu nazwy *Pokrzywnica*), niejasnego pochodzenia sufiksu *-wa* (w tzw. derywacji dezintegralnej). Derywacja dezintegralna jest jednak w nazwach rzecznych bardzo rzadka⁹. Sam sufiks *-wa* powstaje czasami z krótkiego *ũ po spółgłosce, które przed samogłoską zmieni się w *w*. Po samogłosce takie *ũ (> *ɔ*) nie mogło następować bez spółgłoski wstawnej *-w*¹⁰.

Podobny do *-wa* sufiks *-twa* dodawany jest do podstaw odczasownikowych tworząc nomina actionis, np. *Pratwa* (: *prać*) Warta 122, a w apelatywach również od podstaw werbalnych, por. ps. *bitva* 'bitwa' : *biti* 'bić' SP I 252, też *gonitva : *goniti 'gonić' SP VIII 86–87, *britva 'brzytwa' : *briti 'ścinać', *klętva 'kłątwa' : *klęti, *klbnq 'kłąć, klnę' itp. W nazwie rzeki *Po-wa* podstawa derywacyjna kończy się jednak samogłoską i *t* z sufiksu *-twa* teoretycznie powinno się zachować. Trudno tu rozpatrywać przymiotnikowy suf. **-ova* w odmianie prostej, bo za podstawę przyjąć wtedy należałoby rdzeń składający się tylko ze spółgłoski **p-*.

3. Nazwa rzeki *Powa* mogła powstać z kontaminacji pol. *poić* 'dawać pić' i (*na*)*pawać* (*się*) 'sycić się' przy udziale derywacji paradygmatycznej (końcówką fem. *-a*): *powa. Zachowana jednak została samogłoska rdzenna, która w iteratywnym *napawać* uległa wydłużeniu w apofonii ilościowej (*ǎ (*o*) : *ā*). Nazwa *Powa* oznaczałaby zatem w tej interpretacji 'rzekę nawadniającą, napajającą okoliczne, nisko położone tereny'. Przy tej interpretacji za podstawę należy przyjąć czasownik *pić* i jego słowiańskie formacje kauzatywne i iteratywne.

Podział słotwórczy tej nazwy jest jednak niejednoznaczny: może być utworzona od nowszego, rekonstruowanego i wtórnego stopnia pełnego ie. rdzenia **po-w*¹¹/**po-ǐ-* lub od archaicznego stopnia zanikowego *pie*.

⁹ Inaczej jest w skrąconych antroponimach typu *Sta-ch* : *Stanisław*, powstających niezwykle często drogą derywacji dezintegralnej za pomocą hipokorystycznych sufiksów (w tym wypadku *-ch*).

¹⁰ Por. **medu+ědb* 'miodojad – niedźwiedź' oraz part.praet.act. I na **-ūs*: N.sg. masc. odmiany prostej od *bravǔ 'brawszy' < **-a+ũ(s)*, w którym między *a* i *ɔ* (< *ũ) pojawia się wstawne *v* (*w*).

¹¹ Sonant *-w-* jest też w tekście oznaczany przeze mnie znakiem *-y-*.

ph₃- (!***peh₃*) ‘pić’, rozszerzonego częstąką **-ou-*, co częste w późniejszych słowiańskich iteratiwach, por. *jać* < **je̯ti* < *pie*. **h₁m₃-te̯j* : *pojmwac̣, pojmuje̯* < *(*po*)*j̯movati*¹², *(*po*)*j̯mujo̯*¹³ < *ie*. (*po-*)**h₁m₃- [ou-eh₃-te̯j]*¹⁴, (*po-*)**h₁m₃- [ou-jo-h₃-(m)]*¹⁵. Ten drugi wariant wydaje się bardzo mało prawdopodobny, bo budowa słowiańskich czasowników wielokrotnych jest późna, oparta na czasownikach niedokonanych, rozszerzanych niekiedy apofonią ilościową samogłoski rdzennej (rzadko apofonią jakościową)¹⁶, której często towarzyszy również derywacja sufiksalną *-a-*, *-’a-* (rekonstruowanymi wyżej jako **-eh₃*-), np. *spać* : *sypiac̣* (z możliwymi formacjami prefiksalnymi, np. *przysypiac̣*)¹⁷.

Innym wariantem **-ou-*/*!***-eu-*¹⁸ takiego iteratywnego rozszerzenia na wzdłużonym stopniu zanikowym (SZ) jest formant **-ū-*¹⁹, który przed samogłoską rozwija się na **-ūv-* (*-zv-*) i – może po ponownym wzdłużeniu – uzyskuje postać **-ūv-* > **-yw-*/*!***-iw-*), por. *rozkażac̣* : *rozkażywac̣; skakać* : *zeskakiwac̣*. Rozszerzenie samogłoską *-i-* jest w tym ujęciu wtórne przez włączenie tematycznego *-i-* z form praesentis lub infinitivu czasowników, np. *ros. topiti* ‘palić’ : *toplivati* ‘palić od czasu do czasu’²⁰. Należy dodać, że słowiańskie formacje iteratywne były wielokrotnie odnawiane innymi środkami sufiksarno-prefiksalnymi.

¹² Przed samogłoską *pie*. **m̯* pozostaje w formie rozłożonej, tzn. w formie *im > *j̯m* (podczas gdy przed spółgłoską ulega nazalizacji na *e).

¹³ W tej formie następuje monoftongizacja *ou > *u* przed jotą w tematycznym **-jo-*/*!***-je-* (**poj̯mu-j̯o*, **poj̯mu-je-ši*).

¹⁴ Rozszerzenie tematyczne **-ou-a-* w słowiańskich tematach czasownikowych nie jest jedyne, por. L. Moszyński (1984): *Wstęp do filologii słowiańskiej*. Warszawa, s. 256. Natomiast końcówka infinitivu **-ti* < **-te̯j* dawnego rzeczownika odsłownego z suf. **-tis* w D.sg. (tamże, s. 274) też jest znana tylko części języków indoeuropejskich. Przedstawiona rekonstrukcja jest zatem niespójna chronologicznie, ale właściwa dla języków słowiańskich – w tym – dla języka polskiego.

¹⁵ Dawna samogłoska tematyczna czasownika w 1 os. l.p. **-o-* (apofoniczna do **-e-*) z zanikającą w wygłosie końcówką **-h₃* dała końcówkę **-ō* (np. łac. *legō* ‘czytam’), które w językach słowiańskich rozszerzone zostało jeszcze o końcówkę **-m* z czasów przeszłych, co daje – po nazalizacji – końcówkę słowiańską **-o* (a po jego skróceniu pol. *-e*, np. *niosę, piję, żyję* itp.), por. L. Moszyński (1984): *Wstęp do filologii słowiańskiej*, s. 261.

¹⁶ Por. iteratywne *nos-i-ti ‘nosić’ : *nes-ti ‘nieść’. Tutaj również dochodzi do rozszerzenia tematu infinitivu tematyczną samogłoską *-i-*.

¹⁷ Por. **sop-i-* (< **sūpn-i-*) : **syp-i-* (< **sūpn-i-*), a więc rdzenne *ū : *ū.

¹⁸ Por. np. *dojrzeć* : *dojrzewac̣*.

¹⁹ Por. wzdłużony stopień zanikowy (SZ) w wyrazie *wydra* ‘zwierzę wodne’ < **ūd-r-* : SP *woda* < **wod-!***wed-* (to ostatnie na SP *-e-* por. *wiadro* pierwotnie ‘naczynie na wodę’ < **vēd-r-* Boryś 687, czyli rdzeń na wzdłużonym stopniu pełnym).

²⁰ Przykład *toplivati* < *tāp-i-ivā-ti ze zmianą tematycznego *-i-* w jotę przed samogłoską sufiksálną – stąd *l-*epentetyczne i inne efekty jotacji, por. Z. Rudnik-Karwatowa (1982): *Formacje iteratywne w języku staroruskim XI–XVII wieku*. Wrocław, s. 42.

Sufiksalne *-w-* może być jednak traktowane jako epenteza przed iteratywnym samogłoskowym suf. *-a-*, jak np. w *bywać* : *być*, które później przybrało inne wokaliczne rozszerzenia: *-yw-a-* / *-iw-a-*, *-ow-a-*²¹. W tym przypadku nazwa *Po-(w)-a* byłaby derywatem paradygmatycznym, por. zestawienie typów derywacji paradygmatycznej hydronimów w dorzeczu Wisły typu *Ponikwa* < *Ponikiew*²².

Sam rdzeń pol. **pi-ti* ‘pić’ związany jest z pie. rdzeniem na stopniu zanikowym (SZ) **ph₃-* zaś na stopniu pełnym (SP) **peh₃-*, który również oznacza ‘ciecz, napój, picie’, por. na SP lit. *puotà* ‘biesiada z piciem’ (< **peh₃-teh₂*) Smoczyński 489 (gdzie lit. *uo* < **ō*, w którym kompensacyjna długość powstała po zaniku spółgłoski laryngalnej **h₃* przed inną spółgłoską lub w wygłosie wyrazu, por. też gr. eol. *πῶνω* ‘piję’ – tu z zachowaną długością i intonacją akutową). Słowiańskie **pi-ti*, **pǫjǫ* ‘pić, piję’ powstało ze SZ **ph₃-* rozszerzonego suf. **-i-* oraz suf. infinitivu **-ti* (< **-teǵ* D.sg.). Dochodzi do metatezy spółgłoski laryngalnej **h₃* z sufiksálną *jotą*: **ph₃-j-* > **pjh₃-ti*, co prowadzi – po zaniku laryngalnej przed spółgłoską – do wzdłużenia **j* na *i* (takiego wzdłużenia brak w 1 os. sg. **pǫjǫ*, por. ros. *пью* ‘piję’, ale infinitivus *пью* ‘pić’ Vasmer III 269). Ponadto, na gruncie słowiańskim dochodzi do utworzenia wtórnego stopnia pełnego (SP) z formy SZ **pj-* na **poj-i-ti* ‘poić’ Boryś 456 poprzez wstawienie rdzennego *-o-*²³. Wtórny stopień pełny (SP) **po-j-* może być modyfikowany innym suf. ie. **-w-*. Taka niepoświadczona forma ***po-w-a-ti* przetrwała w polszczyźnie tylko ze wzdłużonym wokalizmem rdzennym w iterativum (*na*)*pawać* (*się*) m.in. ‘nasycać, nawilżać, napęlniać płynem’ Boryś 351, por. też *spoić* : *spawać* ‘zespalać’ Boryś 568 (to zaś od **piti* ‘gnieść, uwierać’). W tej interpretacji derywacja nastąpiła końcówką *-a*, a więc **Pow-a*.

²¹ Tak np. Z. Rudnik-Karwatowa (1982): *Formacje iteratywne...*, s. 36–37, zob. przyp. 19.

²² U. Bijak (2013): *Nazwy wodne dorzecza Wisły. Potamonimy odapelatywne*. Kraków, s. 109.

²³ Boryś 456 bezzasadnie widzi w *poić* pie. rdzeń z pierwotnym dyftongiem **oi* (apofonicznym do **ei*) : **ī* (**poj-i-ti* : **pi-ti*). Nie wyjaśnia to jednak długości/akutu **ī*, którą widać na SZ w stind. *pībati* ‘pić’, *pīlās* ‘opity’ oraz długości **ō* na stopniu pełnym. Na SZ długość pochodzi z metatezy laryngalnej z sonantem **h₃+ǵ* > **jh₃* oraz wzdłużenia *-j-* na **ī* po zaniku tej spółgłoski laryngalnej. Na SP takie **ī* alternuje więc z **ō* < **eh₃*. Natomiast causativa z nowym stopniem pełnym utworzonym od SZ (**ph₃-i-*) wokalizmem wtrąconym *-o-*: **po-j-i-ti* są późniejsze, por. też **gni-ti* : **gnoj-i-ti* ‘gnić, gnoić’ Boryś 168. Por. też SP w pol. *zwój* : *wić się* Boryś 688–689 < pie. **uǵih₁-* (: lit. *výti* ‘związać, nawijać’) Smoczyński 764.

Zakończenie

Powyższe rozważania zapewne nie wyczerpują wszystkich możliwości interpretacyjnych, jakie mogą wiązać się z etymologią małej rzeczki o zagadkowej nazwie *Powa*. Dlatego powyższe dywagacje uznawać należy jedynie za wstęp do dalszych – może bardziej wnikliwych – analiz. Zapewne prowadzone badania porównawcze różnego rodzaju nazewnictwa powiążą ją z innymi nazwami i komuś uda się znaleźć jedyne wiarygodne (oparte na tzw. niezbitych dowodach i analogiach) rozwiązanie. Jednak w analizach etymologicznych hydronimów – zwłaszcza zagadkowych i archaicznych – rozważania takie bardzo często kończą się na mnożeniu hipotez, a nie na ich eliminacji. Nie znaczy to jednak, że należy takich prób zaniechać.

Skróty gramatyczne

- act. – activi (czynne)
- ap. – appellativum (wyraz pospolity)
- D. – Dativus (celownik)
- eol. – eolskie
- G. – Genetivus (dopełniacz)
- fem. – femininum (rodzaj żeński)
- gr. – greckie
- gw. – gwarowe
- ie. – indoeuropejskie
- kasz. – kaszubski
- l.p. – liczba pojedyncza
- lit. – litewski
- łac. – łacińskie
- masc. – masculinum (rodzaj męski)
- n. rz. – nazwa rzeki
- niem. – niemiecki
- os. – osoba
- part. – participium (imiesłów) act.
- pie. – praindoeuropejskie
- pl. – pluralis (liczba mnoga)
- pol. – polskie
- ros. – rosyjskie
- praet. – praeteriti (przeszłe)
- sg. – singularis (liczba pojedyncza)
- SP – stopień pełny wokalizmu
- scs. – staro-cerkiewno-słowiański
- stin. – staroindyjski
- suf. – sufiks
- SZ – stopień zanikowy wokalizmu

Skróty literatury

- Boryś – W. Boryś: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków 2005.
- EWD – *Etymologisches Wörterbuch des Deutschen*. Bd I–III. Berlin 1989.
- Lübben – A. Lübben: *Mittelniederdeutsches Handwörterbuch*. Darmstadt 1980.
- NTPZ – E. Rzetelska-Feleszko: *Nazwy terenowe Pomorza Zachodniego zawierające elementy słowiańskie*. T. I–II. Warszawa 2008–2013.
- SG – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Pod red. B. Chlebowskiego, W. Walewskiego. T. I–XV. Warszawa 1880–1902.
- Smoczyński – W. Smoczyński: *Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Wilno 2007.
- SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*. T. I–VI. Pod red. W. Taszyckiego. T. VII. Pod red. M. Malec. Wrocław 1965–1987.
- Sychta – B. Sychta: *Słownik gwar kaszubskich*. T. I–VII. Wrocław 1967–1976.
- UN – *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych*. 80. Powiat kaliski i powiat miejski Kalisz, województwo poznańskie. URM, Biuro do spraw Prezydów Rad Narodowych. 1971.
- Vasmer – M. Vasmer: *Этимологический словарь русского языка*. T. III. Moskwa 1987.
- Warta – J. Rieger, E. Wolnicz-Pawłowska: *Nazwy rzeczne w dorzeczu Warty*. Wrocław 1975.
- Wolnicz-Pawłowska – E. Wolnicz-Pawłowska: *Nazwy wodne dorzecza Warty od źródeł do ujścia Proсны*. Warszawa 2006.

Summary

The article presents some etymological interpretations of the name of the river *Powa*. It is very probable that the name comes from the contamination of two words: *poić* ‘water’ and *napawać się* ‘be drunk with sth’. These forms are causative and iterative derivatives of the basic verb *pić* ‘drink’.